

MOTIONER

FOLKTINGETS SESSION 2022

FOLKTINGET

MOTION 1

RÄTT TILL VÅRDVAL PÅ SVENSKA

Reformen med de s.k. välfärdsområdena lovar att ge oss alla vård och omsorg på lika villkor. Det uppfylls naturligtvis inte. De inom företagshälsovården är privilegierade alldeles liksom barn med sjukförsäkring eller ytterst välbärgade medborgare som har råd med privat vård. Samma mönster går igen inom socialsektorn. Det finns inte tillräckligt med äkta svenskspråkig personal i regionerna (de offentliga områdena) och lagparagrafer gällande rätt till vård på svenska kan inte ändra på detta faktum.

Detta betyder att möjligheten till vård på svenska har kringkurits ordentlig i de flesta regioner, kanske med undantag för ett par områden. T.ex. huvudstadsregionen (området) hör inte till dem. Möjligheten till remiss finns, men utnyttjas sparsamt.

Såvitt undertecknad känner till finns det ingen konsekvent uppföljning eller kartotek på svenskspråkiga varken i den offentliga, tredje eller privata sektorn. Någon definition på vem som verkligen behärskar svenskan inom sitt specialområde finns inte heller. Detsamma torde i själva verket gälla finskan också.

Lösningen är förpliktigande fritt vårdval, utförda av ackrediterade tjänsteproducenter, för oss svenskspråkiga. Då skulle i varje fall alla tillgängliga resurser utnyttjas. Knappast skulle ens det i praktiken garantera social-, hälso- och sjukvård på svenska i alla situationer, men mer kan inte fordras.

Undertecknad uppmanar alla partier i Folktinget att jobba för svenskan inom social-, hälso- och sjukvården och att

Folktinget därför,

- Utarbetar ett lagförslag som ger de svenskspråkiga rätt till en vårdvals remiss, så att våra språkliga rättigheter uppfylls.

Helsingfors den 16 februari 2022

Michael Berner

Kimmo Sasi

Styrelsens utlåtande:

Tvåspråkiga kommuner och i fortsättningen välfärdsområden är skyldiga att ordna social- och hälsovård på finska och svenska så att kunderna blir betjänade på det språk de väljer. Det kan även ordnas genom att köpa tjänster på svenska av till exempel privata sektorn eller tredje sektorns organisationer, vilket används i stor utsträckning för tjänster inom bland annat socialvården. I nuläget finns redan möjligheten att använda servicesedlar, vars syfte är att öka valmöjligheterna för kunder och förbättra tillgången till tjänster. Invånarna har även rätt till valfrihet inom den offentliga hälso- och sjukvården, vilket innebär att man har rätt att välja sin vårdplats för icke-brådskande vård bland Finlands alla offentliga hälsostationer och sjukhus.

Så som motionsställarna konstaterar finns det dock en brist på svenskkunnig personal inom vårdsektorn, såväl den offentliga som privata. Under Folktingets session 2020 behandlades en motion om att utreda vilka åtgärder som behövs för att förbättra tillgången på personal. Med anledning av motionen beslöt Folktinget att kartlägga hur situationen ser ut runt om i Svenskfinland, vilket utmynnade i utredningen ”Vart försvinner den svenskspråkiga vårdpersonalen?”. På basis av utredningen arbetar Folktinget vidare inom ramen för sin löpande verksamhet.

I den nya nationalspråksstrategin från 2021 konstateras att det i många branscher råder brist på svenskkunnig arbetskraft men att det inte finns någon övergripande lägesbild. Nationalspråksstrategin fastslår att tillgången till språkkunnig arbetskraft på båda nationalspråken ska säkerställas genom fem åtgärder. Bland annat ska tillgången till svenskspråkig personal bedömas regelbundet, och uppgifterna ska användas för planeringen av den svenskspråkiga utbildningen och högskolornas utbildningsansvar ska granskas i tvåspråkiga regioner.

Folktinget har under social- och hälsovårdsreformens beredning aktivt bevakat tillgodoseendet av den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter och

gett konkreta förslag på åtgärder för att trygga svenskan i reformen. Folktinget framhåller betydelsen av att de tvåspråkiga välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen har ålagts en skyldighet att ingå samarbetsavtal för att garantera att de svenskspråkigas språkliga rättigheter tillgodoses inom social- och hälsovården. En viktig del av syftet med samarbetsavtalet är att förbättra tillgången till svensk service och avhjälpa brister som finns idag. Även de nya nationalspråksnämnderna är ett viktigt nytt redskap vars ändamål är att påverka tillgången på svenskspråkiga tjänster och deras kvalitet.

Folktinget fäster i sitt uppdrag vikt vid den offentliga sektorns lagstadgade skyldighet att erbjuda service på svenska. Utgångspunkten bör vara en fungerande svenskspråkig offentlig social-, hälso- och sjukvård och problemen bör lösas på en strukturell nivå, till exempel genom att åtgärda personalbristen. Social- och hälsovårdsreformen kräver samarbete mellan välfärdsområdena, och genom de nya redskap som implementeras tillsammans med de befintliga, såsom köptjänster och servicesedlar, finns det goda möjligheter att förbättra tillgången till svenskspråkig service.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget fortsätter att bevaka och påverka social- och hälsovårdsreformens genomförande i de tvåspråkiga välfärdsområdena så att de lagstadgade språkliga rättigheterna förverkligas i välfärdsområdenas service i praktiken,
- att Folktinget följer med verkställandet av nationalspråksstrategins åtgärder gällande hur tillgången till språkkunnig arbetskraft på båda nationalspråken ska säkerställas.

MOTION 2

REGELBUNDNA FOLKTINGSBESÖK I TVÅSPRÅKIGA STÄDER, KOMMUNER OCH VÄLFÄRDSOMRÅDEN

Folktinget har som en av sina centrala uppgifter att verka för en levande och livskraftig tvåspråkighet i Finland.

I flera sammanhang har det framkommit att förutsättningarna för en levande tvåspråkighet varierar i olika delar av landet. Speciellt utmanande kan förutsättningarna vara i våra större städer där invånare med svenska som modersmål är en liten minoritet, i t.ex. Åbo, Esbo, Vanda, Tammerfors och Helsingfors.

Stöd för en livskraftig tvåspråkighet finns i språklagen, i den nya nationalspråksstrategin, samt i stödverksamhet och -material från bl.a. Folktinget och Kommunförbundet. I implementeringen, förverkligandet och uppföljningen av en levande tvåspråkighet krävs dock beslutsfattare och tjänstemän på kommunal och regional nivå som aktivt verkar för de båda nationalspråkens jämbördiga ställning.

För att stödja en levande svenska och en livskraftig tvåspråkighet anser vi att Folktinget kan ha en avgörande och aktiv roll i att kontinuerligt stödja och följa upp verksamheten i kommunerna och de nya välfärdsområdena. Detta är viktigt på kort sikt men också för att säkerställa en livskraftig tvåspråkighet inför framtiden.

Vi föreslår därför att Folktinget arbetar aktivt och systematiskt för att:

- Folktingets ledande tjänstemän kontinuerligt besöker ledande beslutsfattare och tjänstemän i städer, kommuner och välfärdsområden med svenskspråkig minoritet för att stödja implementeringen, förverkligandet och uppföljningen av verksamhet som gäller nationalspråkens jämbördiga ställning.
- Folktinget inkluderar lokala Folktingsledamöter i planeringen och förverkligandet av mötena med de lokala beslutsfattarna och tjänstemännen.

Anna-Karin Tötterman
Patrik Karlsson

Styrelsens utlåtande:

Folktinget har under årens lopp gjort sporadiska kommunbesök, träffat kommunala tjänstemän och beslutsfattare. Folktinget gjorde före covid 19-pandemin besök till bland annat Åbo, Uleåborg och Karleby. Verksamheten var en del av Folktinget i farten-kampanjen, som var en del av Folktingets attitydarbete. Tanken var att sprida det positiva budskapet om svenskan på ett enkelt sätt genom direkta människomöten. Konceptet varierade beroende på ort och genomförandet var i enlighet med ortens behov. Dessutom planerade Folktinget en turné till alla yrkeshögskolor i Finland tillsammans med olika politiska ungdomsorganisationer, men pandemin kom emellan.

Folktingssekreterare Christina Gestrin träffade tillsammans med Svenska Nu:s projektchef Mikael Hiltunen beslutsfattare i Kervo 1.12.2021. I träffen deltog också Johanna Lindholm, specialsakkunnig i social- och hälsovårdsfrågor vid Kommunförbundet. Temat för besöket utgjordes av den tvåspråkiga servicen i välfärdsområdena, som också i övrigt är ett insatsområde inom Folktingets verksamhet.

Besöksverksamheten i regionerna har inte varit systematisk utan närmast antagit formen av punktinsatser. Folktingets tidigare styrelse betonade vikten av att Folktinget blir känt också i det mera finskspråkiga Finland samt att folktingsledamöterna involveras i arbetet.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktingets kansli får i uppdrag att utarbeta ett koncept och ta fram ett presentationsmaterial för folktingsledamöterna att använda i kontakt med beslutsfattare och tjänstemän i tvåspråkiga städer, kommuner och välfärdsområden samt på språköarna

MOTION 3

SIMULTANTOLKNING I RIKSDAGEN

Den lagstiftande makten i Finland utövas av riksdagen. Som det anstår en modern demokrati så präglas arbetet i Finlands riksdag av transparens och som medborgare kan du via webbsändning följa med debatterna i plenum, i alla fall så länge du är en medborgare som behärska finska. Om du däremot enbart behärskar nationalspråket svenska så är situationen en annan.

Enligt paragraf 76 i riksdagens arbetsordning återges innehållet i ett anförande som hålls på svenska i sammandrag på finska. Motsvarande regel för ett anförande som hålls på finska saknas. För svenskspråkiga ledamöter kan, enligt samma paragraf i arbetsordningen, innehållet i finskspråkiga anföranden tolkas enskilt. Den möjligheten saknas däremot för svenskspråkiga medborgare som önskar följa med debatten.

Att kunna följa med debatten i det parlament som innehar den lagstiftande makten, oavsett vilket av nationalspråken man behärskar, borde vara en självklarhet och skulle enkelt kunna lösas med hjälp av simultantolkning. Att debatter tolkas är inte heller något ovanligt i dagens värld. I flerspråkiga länder så som Belgien och Schweiz är simultantolkning en självklarhet. I Europaparlamentet simultantolkas debatten i plenum till EU:s samtliga officiella språk. Det är alltså fullt möjligt för en svenskspråkig finländare att följa med debatten i Europaparlamentet men inte i Finlands riksdag.

Med anledning av ovanstående föreslår undertecknade att Folktinget:

- Påtalar vikten av att också svenskspråkiga ska kunna följa med debatterna i Finlands riksdag
- Uppmanar Finlands riksdag att utan dröjsmål införa simultantolkning på samtliga webbsändningar från framför allt plenum, utskottens offentliga höranden och öppna möten men också riksdagens andra webbsändningar som kan vara av intresse för medborgarna.

Anton Nilsson
Liz Mattsson
Jesper Josefsson
Rainer Juslin
Sara Kemetter
Wille Valve
Marcus Måtar

Styrelsens utlåtande:

Folktinget instämmer i motionärernas syn på att det är viktigt att riksdagens arbete är transparent och att det som behandlas i riksdagen är lättillgängligt för alla finländska medborgare, oavsett om deras eget språk är finska eller svenska.

Folktinget har inledningsvis kontaktat riksdagens utrednings- och informationsdirektör för att utreda frågan om simultantolkning och varför riksdagen inte simultantolkar till exempel plenum.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget arbetar för att skriv- och simultantolkning införs i samtliga sändningar från riksdagen

MOTION 4

SVENSKA SPRÅKETS STÄLLNING I FINLAND UR ETT NORDISKT PERSPEKTIV

Det har kommit till min kännedom att det bland våra nordiska grannländer finns en diffus bild av svenska språkets ställning i Finland.

Begreppet Svenskfinland har ersatts av regioner där man talar svenska, ordet finlandssvenskar har ersatts av finländare som talar svenska och i Danmark anses det vara språkpolitiskt korrekt att använda sig av Helsinki framom Helsingfors.

Dessa förändringar i språkbruket leder till att man i Norden betraktar Åland som svenskt, men man ser inte att Åland hör till Svenskfinland. Att man ersatt begreppet finlandssvenskar med finländare som talar svenska har lett till att man inte gör skillnad mellan finländare, som har svenska som modersmål, och finländare, som talar svenska, men som har finska som modersmål. I förlängningen leder dessa förändringar till att man i våra nordiska grannländer gör egna tolkningar av den finländska språksituationen.

Inom föreningen Nordspråk är man medveten om att modersmåls lärare i de nordiska länderna inte tar upp Svenskfinland/finlandssvenskarna, eftersom dessa begrepp inte ingår i de nordiska läroplanerna. På Wikipedia hittar man information om Svenskfinland, men t.ex. på Nordiska ministerrådets hemsida nämns varken Svenskfinland eller finlandssvenskarna.

Det finns säkert många olika sätt att stärka de språkliga särlösningarna i Finland. Här har Folktinget en viktig roll som informationsspridare och kunskapsutvecklare. Motionären uppmanar därför Folktinget

att genom sina kontaktnät aktivt lyfta frågan inte bara på nationell utan även på nordisk nivå. Målet är att få begreppen Svenskfinland/finlandssvenskarna inskrivna och rätt förklarade i de nordiska läroplanerna.

Mariehamn 24 januari 2022

Sara Kemetter
Folktings ledamot

Styrelsens utlåtande:

Folktinget håller med motionären om att många nordbor har vaga eller bristfälliga kunskaper om Finlands tvåspråkighet och om att det finns finländare som har svenska som modersmål. Det här bekräftas bland annat av en programskrift från 2021, Interaktion och variation i pluricentriska språk. Kommunikativa mönster i sverigesvenska och finlandssvenska. Programskriften, som koncentrerar sig på Sverige, visar att många i Sverige inte vet att nästan 300 000 finländare har svenska som modersmål. De som vet det betraktar ofta den varietet av svenska som talas i Finland som en dialekt. Många sverigesvenskar tror också att den svenska som talas i Finlands större städer är den accent som finskspråkiga får när de talar svenska.

I den föreslagna framtidsstrategin för Folktinget finns målet att Folktinget ska stärka sina nordiska nätverk och befrämja det svenska språket och kulturgemenskapen i Norden. Det här ska bland annat ske genom att Folktinget ökar kunskapen i de övriga nordiska länderna om svenskan i Finland. Rent konkret så är det precis som motionären säger, att det är via de olika kontaktnäten i såväl de enskilda länderna som i olika nordiska samarbetsorgan som Folktinget kan lyfta frågan. Folktinget kan även informera om Finlands tvåspråkighet genom deltagande i evenemang, som t.ex. Bokmässan i Göteborg eller det kulturpolitiska konventet Folk och kultur.

Folktinget har dock inte befogenhet att vara engagerade i enskilda länders läroplaner, utan för att få till stånd en större kunskap och mera utrymme om Finlands tvåspråkighet i de enskilda ländernas läroplaner kräver det information till påverkare i de olika länderna.

Beträffande motionärens önskan om att termen finlandssvensk skulle användas konsekvent i alla sammanhang så råder det också i Svenskfinland olika åsikter om vilken terminologi är den bästa. Termen svenskspråkig finländare används också flitigt vid sidan av termen finlandssvensk.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget aktivt och målmedvetet jobbar för att öka kunskapen i Norden om svenskan i Finland.

SNELLMANSGATAN 13 A, 00170 HELSINGFORS • TFN +358 9 684 4250
folktinget@folktinget.fi • www.folktinget.fi